

**Bahri
Myftari**

BIBLIOTEKA
SHETIT

854-32

M 99.

**ERËRAT
SILLNIN
NJË
KUJTIM**

tregime

814-32
MPP.

BAHRI MYFTARI

ERËRAT SILLNIN
NJË KUJTIM

tregime

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

TREGIMI I NJË SHOKUT TIM

Atëherë isha mësues në një fshat malor. Ndosh-ta në pikën më të lartë të rrethit, pasi gështenja dhe pisha vetëm aty gjeje. Vitin e fundit erdhi Berti. Unë nuk e njihja, por e dija se ai shkruante, dhe dy-tri tregime të tij i kisha lexuar në gazeta të ndryshme. Njërim ai e kishte botuar në gazetën «Drita». Pra më duhet të them se deri diku e njihja, se, si çdo autor, edhe ai do t'u kishte dhënë diçka nga vetja krijimeve të tij.

Berti lexonte shumë. Edhe atë ditë e lashë në dhomë, duke lexuar një roman. Vetë shkova te stallat e kooperativës. Ishte vjeshtë, duhet thënë vjeshtë vetëm për hir të kalendarit, sepse, po të gjykoje nga moti, ishte dimër i vërtetë. Kishte dhjetë ditë që binte borë, vërtet me ndërprerje, por kishte shkuar deri në gju. Moti i ftohtë dhe kjo bardhësi dy pëllëmbë i kishte tërbuar ujëqit, të cilët, siç i thonë në një fjale në këto anë, nuk po e vinin ngordhjen në sy. Ata kishin filluar të zbritnin deri në fshat. Një natë më parë ata kishin zbritur prej majës së Blerit, kishin rrëmbyer tri dele dhe e kishin bërë çarçaf qenin e stallës. Pllangat e gjakut dhe bishti i qenit dukeshin ende mbi borë.

— Po t'i lëmë ujqit të bredhin kështu, në fund të vitit ata do të kenë vënë nga një pëllëmbë dhjamë, — foli një fshatar.

— Me të vrrarë nuk i dilet. Pse, ç'u bë?! Duhet bërë siç bëri Halil Kuci një viti, — tha kryetari i këshillit dhe u largua me një pushkë mbi sup.

Unë, i çuditur, pyeta fshatarin se ç'kishte bërë Halili. Ai më tregoi se kishte mbytur dymbëdhjetë ujq.

U nisa për në shkollë. Pranë dhomës pashë një qen murrash me një pullë të bardhë sa një dorë fëmije midis syve.

Ishte Murroja i Halil Kucit. Halili, që kishte mbytur dymbëdhjetë ujq! Qesha. Më dukej e pabesueshme kjo, megjithatë u mundova ta mendoja atë duke u përleshur me ato kafshë të egra.

«Halili s'duhet të ketë qenë fare vetëm. Të paktën me të do të kishte qenë Murroja, dhe atëherë sikur m'u mbush mendja se me një qen të tillë mund të përleshesh pa frikë edhe me një kope arinjsh. Murroja më njohu dhe erdhi e më hodhi të dyja putrat e tij të rënda mbi gjoks, pastaj ngadalë mbështeti kryet mbi supin tim.

E krova te veshi i djathtë dhe ai më shoqëroi derisa hyra brenda. Halili ishte ulur këmbëkryq mbi krevatin tim, pranë stufës. Gishti i madh i këmbës ia kishte shqyer paksa çorapin te maja. Me të hyrë unë, ia pati me atë zërin e tij gurgullues:

— Ku je, more bir! Kam një orë që të pres, — më shkeli syrin. — Dimër jashtë dhe dimër brenda. — Unë vështrova nga Berti, i cili, sapo dëgjoji xha Halilin, u shkëput prej librit që kishte në dorë.

— Te stalla, — iu përgjigja.

— Vajte, mirë bëre, — tha ai.

— Halil, — qesha lehtë, — si i paske mbytur ti dymbëdhjetë ujç?

— Dreq, o mësues, — tha ai, — prandaj të kam qejf unë ty. Si, ore, nuk le gjë pa marrë vesh!

Vura buzën në gaz dhe i dhashë një cigare.

— Prite, — tha ai dhe më hodhi kutinë e vet.

— Shoqëria shoqëri, qesja të vejë e të vijë. Shkruaje, — thirri ai më fort, — a a... shkruaje! Ti këtë behar me fjalë të urta mbushe një libër plot.

Qeshëm të tre.

— Do ta shkruaj, — ia ktheva, — po më parë më trego për atë që të pyeta.

— Të shkuara të harruara, — tha ai.

— Mirë, edhe këtë do ta shkruaj, — i thashë.

— Ma hodhe, — bërtiti dhe qesha, — ma hodhe, po nejse, mend për tjetër herë. Si the ti, o mësues, si the, i mbyta! Nuk i mbyta, jo, po i helmova. Atë vit dimri sikur s'kishte të mbaruar. Harroi njeriu beharin. Ujqit i ranë këmbës nga të ftohtët, e gati u shuan, sidomos nga të pangrënët. U bënë si të tërbuar e veç t'i shihje si bridhnin kope-kope tërë natën e natës nëpër fshat. Dules, kryetarit të këshillit, i ishin ngjitur deri te shkallët, ndërsa Bimit... Bimit, ore, a e njeh?

— E njoh, — thashë unë.

— S'të pyeta ty, po këtë tjetrin.

Berti më vështroi i çuditur.

— Si, ore, s'e njihke Bimin! — tha Halili. — Bimi është me nam për këngë. Nejse, Bimit i hapën edhe derën e shtëpisë. Fëmijët i morën vesh këto

gjëra dhe s'po na vinin gjumë në sy. Ç'të bënim? T'i vritnim? Po pse, alarme do të bënim, apo do të hapnim një vijë fronti këtu në fshat? E me kë do të ndiznim pushkë? Me ujqit. Bukur, për besë! Do të na kishte marrë historia. Dhamë e morëm derisa më në fund më shkrepri një mendje. Kisha një dele që po ia thante shpirtin gëlbara. Me sot e me nesër, ajo do t'i lante duart. Sa të ngordhte dhe të harrohej, më mirë thashë, kjo e ka nisur që e ka nisur atë rrugë, po le të mbahet mend pas kësaj. Dhe vërtet, vjen rasti dhe kujtohet. Çudi, si është kjo jetë! Edhe kafsha që është kafshë, që të mbahet mend, që të zihet në gojë, duhet të bëjë diçka të fortë, të mirë. Pra i dhashë të hajë bar të përzier me një helm që, vetëm erë po t'i merrje, të bëhej një gungë në bark. E mora dhe e shpura në majën e Blerit. E dini, besoj, prej andej na thotë dielli si u gdhitë. E lashë delen aty, ajo rrinte më këmbë, sepse e kishte ngrirë kërcu helmi. Dukej si e gjallë, e shkreta. Natën erdhën ujqit. Kushedi sa i kishin mprehur dhëmbët. U kishte vajtur mishi te goja. Nuk e dinin të zehtë se aty do t'i binin këmbës. Dhe ashtu ndodhi vërtet. E paguan paq zallamahinë që na kishin bërë, dëmin dhe gjumin e kalamajve. Dymbëdhjetë prej tyre ranë shakull mbi borë. Ja, kjo duhet bërë përsëri, — përfundoi ai, — besoj se ju kënaqa, ë?

U ngrit. Veshi çizmet e lëna përkëtej derës dhe së bashku dolëm jashtë. E përcollëm deri matanë oborrit. Aty, Berti deshi të përkëdhelte Murrin, po qeni iu hakërrua dhe për pak desh ia përfshiu dorën.

— S'të njeh, — tha Halili, — ti rri pak mënjanë, or çun. Po njeriu ka nevojë të njihet e të njohë

gjithçka. Kush pa keq prej të njohurit? Asnjë, — u përgjigj po vetë, duke na përshëndetur.

U kthjem. Vajta dhe mora një krah dru. Qielli ishte i pastër e plot yje. Bora reflektonte. Nata ishte e bardhë dhe ta kishte qejfi të rrije jashtë.

— Hajde, se ngriva, — thirri Berti, — **dera është** e hapur.

Hyra brenda. Mbusha stufën mirë, që të kërciste, siç thoshte Berti. Ai nuk mund të shtrihej në shtrat pa u skuqur stufa rreth e rreth.

— Të mos kishe ardhur ti, — tha Berti, — Halili do të kishte ikur me kohë. Pasi mbaruam ato përshëndetjet e zakonshme, s'po dinim ç'të flitnim më.

— Pas tyre vjen menjëherë çështja e motit, — thashë unë.

— Po, — u përgjigj ai me naivitet, — e biseduam edhe këtë.

— Berti, si mendon ti, mos vallë njerëzit flasin çdo ditë e çdo orë për këtë apo për atë roman? Flasin edhe për këtë, natyrisht që flasin. Por ata kanë edhe hallet dhe punët e tyre, të cilat ti, që shkruan e që do të vazhdosh të shkruash, duhet t'i njohësh, siç thonë vetë këta, me rrënjë e me degë. A e dëgjove si të tha Halili?

— Se duhet të njoh Murrin e tij, — qeshi ai.

— Mos e kthe në shaka, — i thashë.

Ai qeshi përsëri e foli:

— Në qoftë se ti pak më parë fole për njohjen e jetës e shkon deri atje, sa të marrësh në konsideratë edhe atë që tha Halili, se u dashka të njoh e të miqësohem me Murrin, kjo është për të qeshur.

— Më duket se po e teprojmë, — i thashë, — Halili nuk e pati fjalën se ti duhet të njohësh e të miqësohesh me Murron, po më tepër... Megjithatë, edhe për të ta ketë pasur, s'ka ndonjë gjë të keqe.

— Natën e mirë, — tha ai dhe u shtri në shtrat. Pas pak unë fika dritën. Në dhomë ra qetësi. Ndihehin vetëm kërcitjet e stufës.

Të nesërmen na kishin thirrur në një mbledhje në qendër të kooperativës, një orë larg fshatit tonë. Bora kishte filluar përsëri të binte. Nisi që në mesditë, kur mbërritëm ne.

Kur dolëm nga mbledhja, kishte apo s'kishte edhe një orë ditë. Tani dëbora kishte vajtur deri mbi gju. Vazhdonte të binte akoma, madje më e shpeshtë. U nisëm. Ecnim shpejt. Nata po na zinte në rrugë. Shenjat e rrugës kishin humbur, po megjithatë e kishim një orientues, përroin. Pranë tij na zuri një mjegull napë e zezë. Tani, një hop po të largoheshë nga shoku, humbisje, dhe hynte në punë vetëm e bërtitura. Urën, ose ata dy trarë lisi që të hidhnin matanë, nuk po i gjenim dot. Ç'të bënim? Vërtiteshim në, po vërtitej edhe nata. Atëherë i hymë me këmbë përroit. Uji i ftohtë brisk e kaloi mesin. Po në këto raste më mirë është të bësh përpara. Ashtu bëmë. Kur dolëm matanë, ia nisëm me të shpejtë. Në pyll ecja ishte më e vështirë. Nisëm të ndiznim ndonjë fije letër. Ecnim vetëm përpara. Të paktën kështu mendonim ne, se kishte mundësi të mos bënim gjë tjetër, veçse ecejake pa kuptim. E dëgjova frymëmarrjen e rëndë të Bertit. Diku ndalua duke shtrënguar krahun e njëri-tjetrit. Një hungërimë

ngjethëse, e shpejtë dhe e vazhdueshme u dëgjua fare pranë:

— Berti! — thirra. — Shpejt ngjitu në pishë!

— Ç'është, — tha ai dhe bëri veprimin që bëra unë, po dega që u kacavjerr u shqye dhe ai u rrokullis mbi borë. Zbrita, po s'pata kohë as t'i afrohesha atij.

Dy hapa më tutje ecte si e vënë në rresht një kope derrash të egër. Nuk na vunë re. Fatmirësisht kjo kafshë e rëndë shikon vetëm drejt dhe përleshet vetëm me atë që i pret rrugën. Ne s'kishim ndër mend ta bënim këtë, e aq më shumë Berti, që ishte mbuluar prej borës dhe i dukej vetëm koka, si një kërcu i lënë aty qysh në verë.

— Berti!

— Për herë të parë në jetën time! — tha ai duke u ngritur. Unë nuk fola. Ai seç shau me mllëf. U mbështet pas trungut sikur të mos kishte fuqi për më tutje.

— Epo mirë, hajde, — i thashë dhe i vajta pranë. Ai mezi merrte frymë.

— Si thua ti, po sikur të na kishin parë?

— Lëre fantazinë, — i thashë, — ja që s'na panë, po ec të ikim.

— Çudi me ty! — bëri ai.

— Ata nuk na u vërsulën, ngaqë më njohin mua, — bëra shaka unë.

Edhe ai qeshi lehtë dhe tha:

— S'i thonë pak, ti ke pesë vjet maleve.

— Berti, a e di si më thotë një shoku im mekanik, — e shtyva më tutje muhabetin. — do të të bëj një thikë të madhe! Andej nga je ti mësues, rrezik të përleshesh me ariun. — Qeshëm së bashku dhe

vazhduam rrugën. Terri i natës bëhej më i rëndë, ndërsa trungjet e pishave dukeshin si ushtarë të stërvitur, kokëfortë dhe të palëvizur. Një ulërimë gjëmimtare e zgjoi pyllin prej heshtjes.

— Ujq! — tha Berti dhe përnjëherë më shtrëngoi krahum.

— Jo, — i thashë, megjithëse edhe vetë dyshova. Pas pak i thashë i sigurtë se s'ishin ujq, ishin qentë e fshatit. Me sa dukej ishim afër.

Kjo na gëzoi të dy dhe s'po shihnim më se ku i hidhnim këmbët. Qe një gëzim i parakohshëm, që u tret po aq papritur sa ç'erdhi. Qentë na rrethuan. Disa kërcenin mbi borë e disa kacafyteshin me njëri-tjetrin. Bëmë më poshtë, po përsëri ata s'na lanë të dilnim nga rrethi i tyre. Ç'do të bënim? Edhe pak po të rrinim pa lëvizur, do ta paguanim mirë. Të ftohtët po na bënte gati të rrëzoheshim dhe pas-taj, hajde ngrihu prej borës.

— Berti, më jep shkrepësen.

Nxora një letër dhe e nderza. Qentë gjëmuan së lehuri. Ata tani ishin ulur në bisht dhe po na përgjonnin: Flaka e letrës llapashitej tutje-tëhu. Njëri prej tyre u shkëput. Ishte një murrash i madh, i cili u zhduk mes errësirës.

— Tërhiqu! — i thirra Bertit.

Ndërkaq Murrashi u shfaq fluturimthi dhe erdhi e u hodh përpara këmbëve të mia. Nëpërmjet flakës së mekur, munda të shquaja një pullë të bardhë midis syve.

— Murroja, Murroja! — thirra i gëzuar. — Murroja i Halilit. — E kapa prej qafe dhe e shtrëngova fort-fort. Fryma e tij më ra në fytyrë, por unë e